

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö

Paloturvallisuutta Turvakoutseille 9.12.2024

**Toimintakyky ja paloturvallisuus
Outi Ronkainen
hankevastaava**

Pohjautuu osittain Osallistava Turvallisuus Erityisryhmille (OTE)-hankkeen materiaaleihin



Sisältö

- Toimintakyky
 - Toimintakyvystä lyhyesti
 - Ikääntyminen
 - Omaishoito
 - Muistisairaudet
 - Erityisryhmät
- Paloturvallisuus
 - Orientoituminen
 - Näkökulmia paloturvallisuuteen
 - Ajankohtaista

Toimintakyvystä lyhyesti

- Toimintakyky voidaan jakaa karkeasti neljään ulottuvuuteen
 - Fyysinen
 - Psyykinen
 - Sosiaalinen
 - Kognitiivinen
- Toimintakyvyn osa-alueet ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa, esimerkiksi yhden osa-alueen heiketessä, toinen osa-alue voi kehittyä/korostua.
- Toimintakyvyn merkityksen usein ymmärtää vasta sairastumisen, loukkautumisen tai vammautumisen yhteydessä.

-
- Toimintakykyä voi (ja pitää) harjoittaa, huomioithan kaikki osa-alueet!
 - Lisätietoa toimintakyvyn harjoittamisesta Turvakoutsien valmennusmoduulista **Toimintakyky**
 - Riittävä toimintakyky on edellytys esimerkiksi poistumistilanteissa.



Pohdi, mitä toimintakyvyn osa-alueita tarvitaan esimerkiksi tulipalotilanteessa!

Ikääntyminen

- Ikääntyminen ei ole sairaus - ihmisen tulisi tavoitella ikääntymistä!
- Ikääntymiseen voi liittyä toimintakyvyn muutoksia
 - Varautuminen
 - > tavoitteena toimintakykyinen vanhuus
 - > tapaturmien ennaltaehkäisy
 - Tiedon, tuen ja avun tarjoaminen
 - Osallisuus

Asumisen faktat 1/2

- Kotona asumisen tukeminen on tärkeää sekä ikääntyvän väestön omien toiveiden että yhteiskunnan resurssien riittävyyden näkökulmista.*
- Yli 65-vuotiaita asuu erilaisilla asuinalueilla tulevina vuosikymmeninä. Vuoden 2021 lopussa yli 65-vuotiaista 50 % asui kerros- tai rivitaloissa, yli 75-vuotiaista vastaava luku oli 54 %. **
- Ikääntyneiden asunnoista 78 % on omistusasuntoja. Ikääntyneiden vuokralla asuminen yleistyy vasta ikäluokassa 85+, joka johtuu palveluasumisesta asumismuotona.
- Esteettömiä on alle 23 %, noin 700 000 asuntoa. Esteettömyyskorjausten lisäksi ikääntyneet tarvitsevat sopivia uustuotannon ratkaisuja, esim. seniori- ja yhteisöasumista asumista tavallisten esteettömien asuntojen ohella.
- Hyvät asuinolot sekä asuinympäristöjen ikäystävällisyys yhteisöllisyys tukevat hyvinvointia ja itsenäistä elämää.***

* Koramo ym. Kuntien ja hyvinvointi alueiden toiminta ikääntyneiden asumisessa ja asumispalveluissa Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:36

** Katariina Välikangas 2023 Ikä- ja muistiystävällinen taloyhtiö Selvitys ja hankkeistus

*** Ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin asuntoneuvos Raija Hynynen, ympäristöministeriö Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024–2027 julkaisuwebinaari 28.2.2024

**** Asuminen ja asuinympäristöt ovat ikäystävällisiä asuntoneuvos Raija Hynynen, ympäristöministeriö Tulevaisuuden ikäohjelma-webinaari 31.5.2022

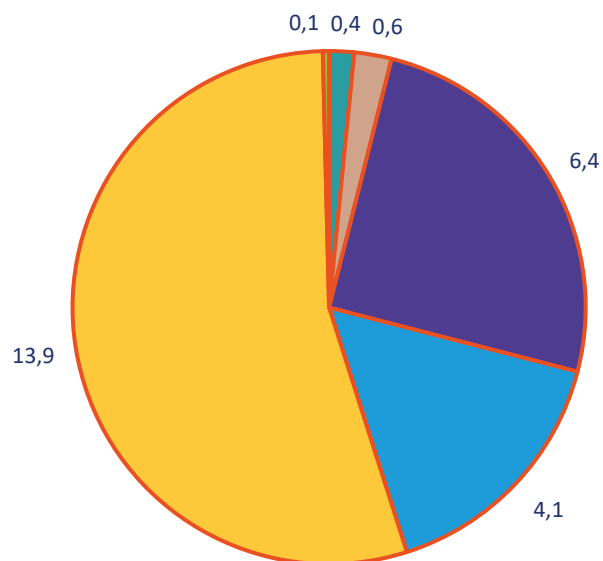
Asumisen faktat 2/2

- 75 vuotta täyttäneistä puolet asuu yksin. ***
- 75 vuotiaista
 - **Kotona asui** vuonna 2019 91,9 % ja vuonna 2020 92 %
vuonna 2021 **93%** (Kehitys on kasvava)
 - **Tehostetussa palveluasumisessa** vuonna 2019 7,3 % ja
vuonna 2020 7,3% (Kehitys on laskeva)
 - **Laitoshoidossa** vuonna 2019 0,8% ja
vuonna 2020 0,7% (Kehitys on laskeva) ****

*** Ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin asuntoneuvos Raija Hynynen, ympäristöministeriö Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024–2027 julkaisuwebinaari 28.2.2024

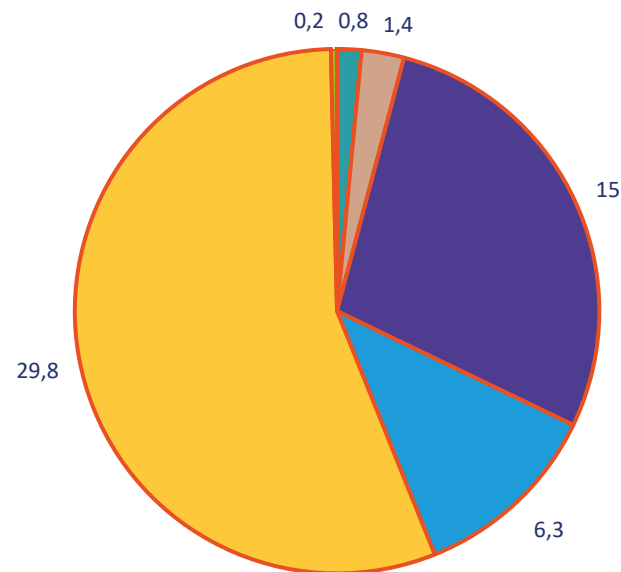
**** Asuminen ja asuinympäristöt ovat ikäystävällisiä asuntoneuvos Raija Hynynen, ympäristöministeriö Tulevaisuuden ikäohjelma-webinaari 31.5.2022

75 +



- läikkäiden laitospalvelun 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä
- läikkäiden yhteisöllisen asumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä
- läikkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Säännöllisen kotihoidon 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Terveyskeskusten 75 vuotta täyttäneet pitkäaikaisasiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

85 +

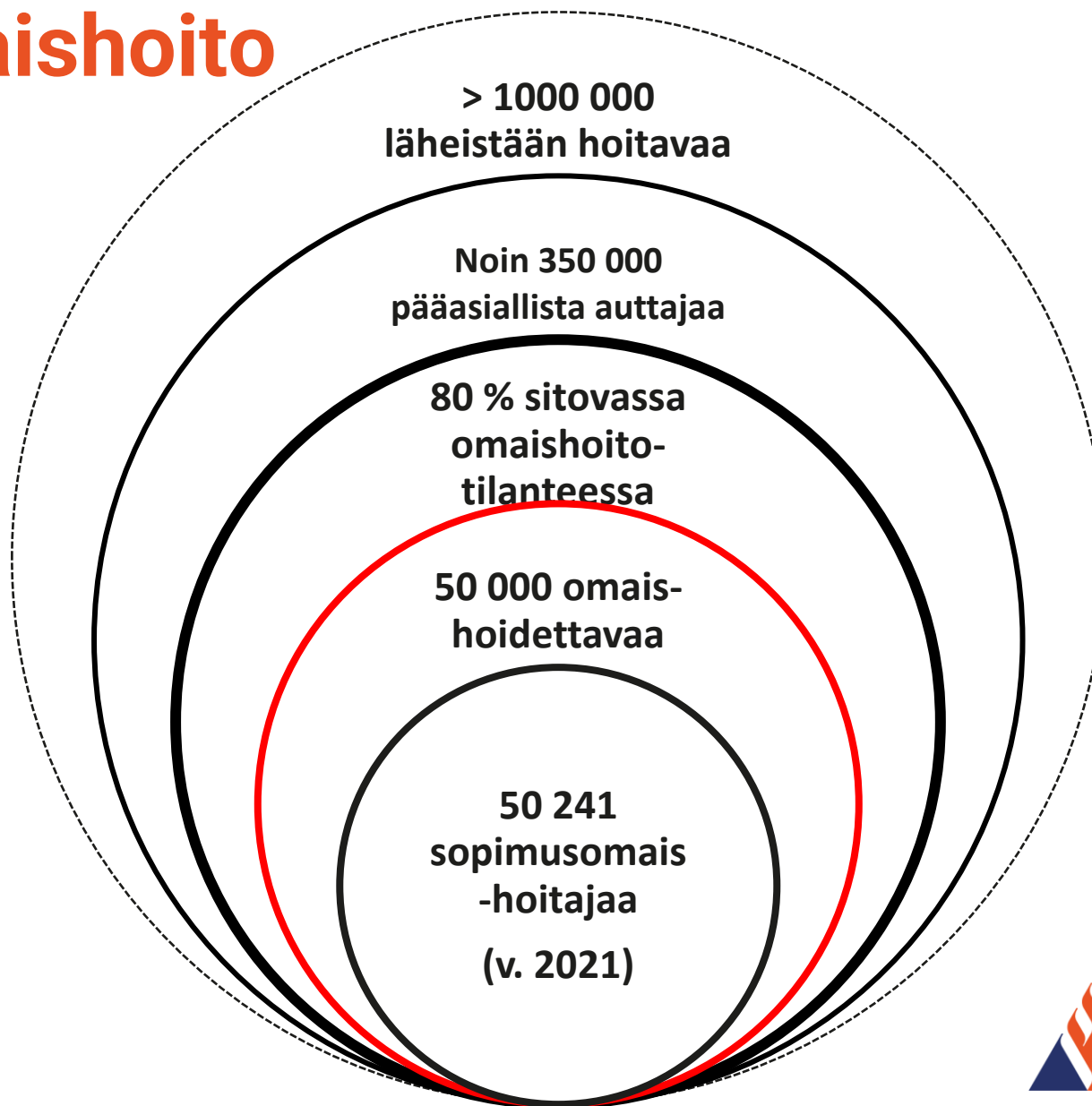


- läikkäiden laitospalvelun 85 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä
- läikkäiden yhteisöllisen asumisen 85 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä
- läikkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen 85 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Omaishoidon tuen 85 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Säännöllisen kotihoidon 85 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Terveyskeskusten 85 vuotta täyttäneet pitkäaikaisasiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

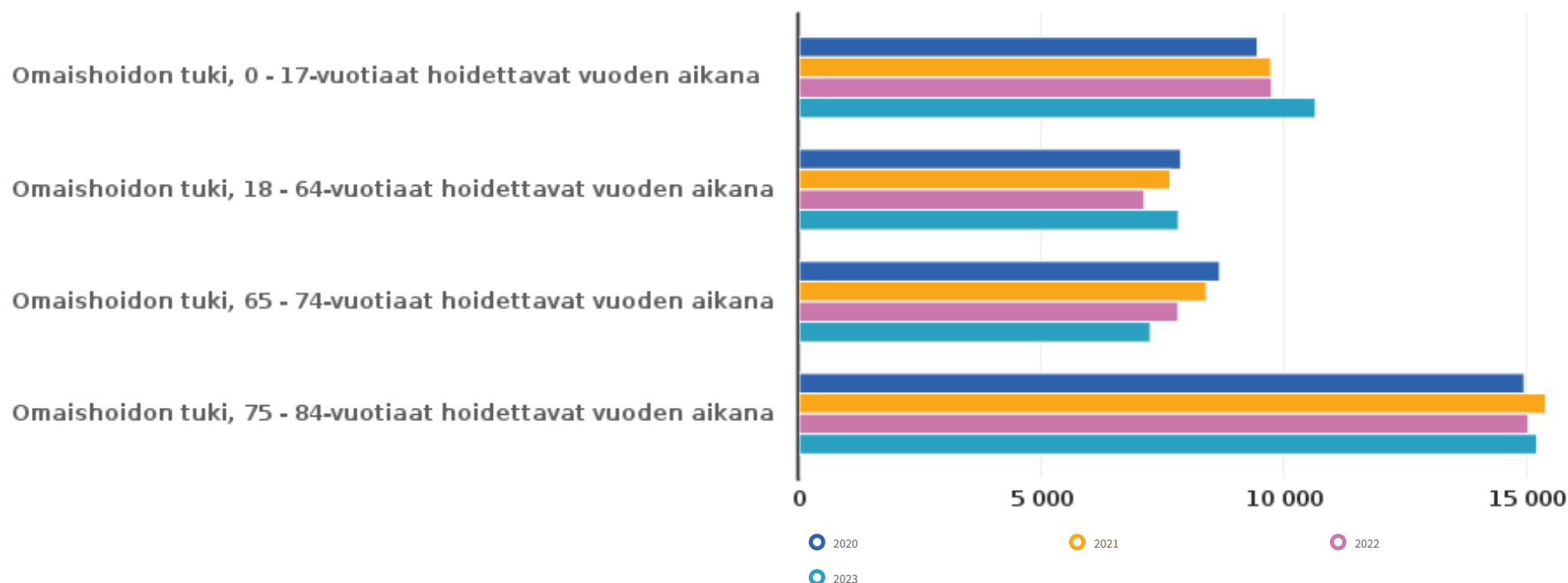
Lähde: Sotkanet

Huom! Tilastoissa ei mukana Ei palveluja saavia

Omaishoito



Omaishoito Suomessa



Omaishoidettavat ikäryhmittäin	2020	2021	2022	2023
Omaishoidon tuki, 0 - 17-vuotiaat hoidettavat vuoden aikana	9451	9726	9747	10650
Omaishoidon tuki, 18 - 64-vuotiaat hoidettavat vuoden aikana	7875	7653	7120	7821
Omaishoidon tuki, 65 - 74-vuotiaat hoidettavat vuoden aikana	8673	8396	7815	7243
Omaishoidon tuki, 75 - 84-vuotiaat hoidettavat vuoden aikana	14947	15392	15035	15212
Yhteensä	40946	41167	39717	40926

Lähde: Sotkanet

Tyypillinen omaishoitaja

- Joka kolmas työssäkäyvä hoitaa läheistään.
 - Tyypillinen etäomaishoitaja on työssäkäyvä, korkeakoulutettu 46-55 vuotias tytär, joka hoitaa omaa vanhempansa.
- Valtaosa omaishoitajista on naisia (70 %).
- Omaishoidettavista noin puolet on 75 vuotta täyttäneitä
 - Muistisairaudet ovat omaishoidon yleisin syy.
- Omaishoitajista iso osa on itsekin ikääntyneitä.

Muistisairaudet

- Muistin heikentyminen ei kuulu normaaliin ikääntymiseen
→ syyt aina tutkittava!
- Muistisairaita ihmisiä arvioidaan Suomessa olevan 150 000 ja määrän ennustetaan kasvavan voimakkaasti tulevana vuosikymmeninä. Vuosittain **23 000** ihmistä sairastuu johonkin muistisairauteen.
- Ikä on merkittävä riskitekijä sairastumiselle etenevään muistisairauteen, mutta myös työikäisenä (alle 65v) sairastuu vuosittain noin 600 ihmistä.
- Muistisairaudet ovat neurologisia sairauksia, joihin voi sairastua kuka tahansa.

-
- Muistisairaus ei vaikuta pelkästään muistiin. Muutoksia voi tulla sairauden edetessä:
 - Hahmottamis-,päättely- ja ongelmanratkaisukykyyn
 - Käsitykseen ajasta ja paikasta
 - Liikkumiseen ja kävelemiseen
 - Käyttäytymiseen
 - Muistisairauteen voi liittyä oireiden tiedostamattomuus eli sairastunut ei tällöin itse huomaa omia oireitaan.
 - Oireet ovat yksilöllisiä ja riippuvat, mikä muistisairaus kyseessä. On olemassa erilaisia muistisairauksia.
 - Muistisairaudet etenevät pääsääntöisesti hitaasti, mutta sairauden kulku vaihtelee yksilöllisesti.



Videon linkki YouTubessa:

<https://youtu.be/iyNGL7fwdWM?si=84CidjpZvmLIbuYB>

Erityisryhmät

– ei mikään marginaalinen joukko!

- Ikääntyneet: 1,25 miljoonaa vähintään 65-vuotiaasta
- Muistisairaat: 150 000
- Omaishoitoperheet: 50 000, 100 000 vai 350 000?
- Läheisestään (muusta kuin omasta lapsesta) huolehtivia yli miljoona suomalaista
- Jokainen osajoukko on heterogeeninen ryhmä. Erityisryhmään kuulumisen ei tee ihmistä automaattisesti avun tarvitsijaksi, eikä ryhmään kuulumattomuus ole tae toimintakyvystä!
- Turvakoutseille ja ystäväpalveluystäville on siis totisesti tarvetta

Paloturvallisuus

Aktiivinen havainnointi esim. turvallisuuinfoa ajatellen



Missä tilassa olemme?

Missä on poistumistiet?

Osoite?

Alkusammutuskalusto?

Miten turvallisuus on otettu huomioon?

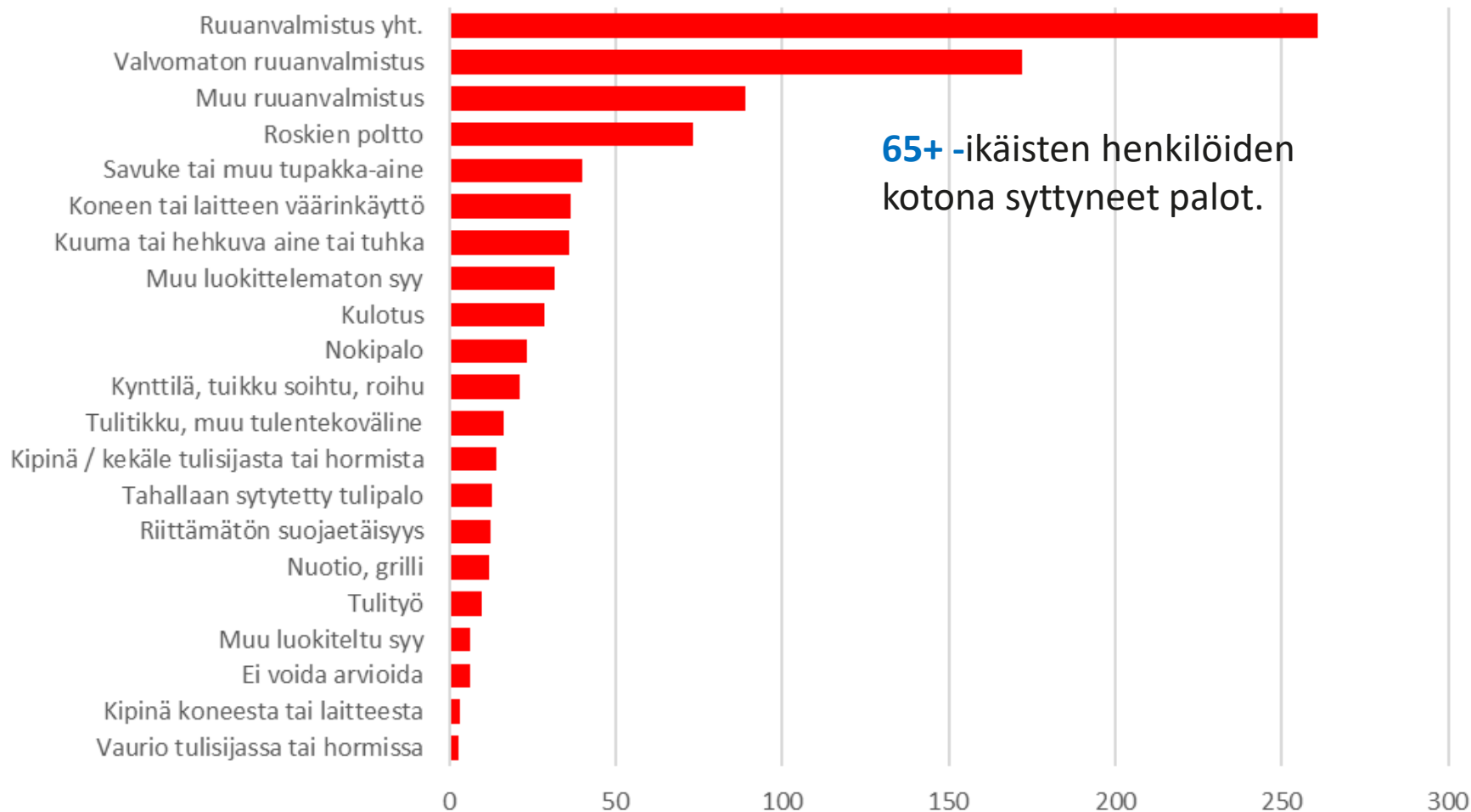
Tulipalo vaikuttaa turvallisuuteen kokonaisvaltaisesti

- Asiakas- ja potilasturvallisuus
- Henkilöturvallisuus
- Työturvallisuus
- Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus
- Tuotannon ja toiminnan turvallisuus
- Paloturvallisuus ja pelastustoiminta
- Rikosturvallisuus
- Tietoturvallisuus
- Ympäristöturvallisuus
- Varautuminen ja valmiussuunnittelu

T
U
L
I
P
A
L
O

Tilastotietoja

Tulipaloja keskimäärin vuodessa



Tapausesimerkkejä



Kuva: Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos



Kodin vaaranpaikat?



- Rakennuspalon aiheuttajana ihmisen toiminta on yleisin (2433 ihmisen aiheuttama vrt. koneen, laitteen vika 1558 tai luonnontapahtuman, -ilmiön aiheuttamat 109)
- Akkupalot ovat yleistyneet viime vuosina
 - 75 % sähköpaloista johtuu akuista
 - V. 2022 73 paloa lähti pienelektroniikan akuista tai turista (vrt. 2021 68 kpl ja 2020 48 kpl)
- Lataa laitteet valvotusti, eli kotona ja hereillä ollessasi!
- Älä tuki poistumisteitä
- Palovaroitin ja alkusammutusvälineistö
- Noudata sähkölaitteiden ohjeita

Huomaa soveltuvuuspohdinta: Miltä palovaroitin näyttää?!



Lempeitä lähestymistapoja / Puheeksi ottamisen työkalu



Turvatekniikan mahdollisuuksia 1/2



Turvatekniikan mahdollisuuksia 2/2



Liesivahti



Liesivahti asennettuna (huom. keskusyksikkö lieden takana)



Alkusammutusharjoitukset ja poistumisturvallisuuden pohdinta

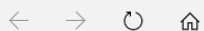


Voisiko vaikka VPK olla yhteistyössä Turvakoutsien kanssa?

Huoneistokohtainen sammutusjärjestelmä



Tuottamukselliset palot ongelma!



<https://www.rakennuslehti.fi/2018/10/sotkuinen-asunto-toi-rikostuomion-helsingin-vuokra-asunnossa-asuneelle-miehelle-oikeus-oli-paivanselvaa-etta-paperie>

KIINTEISTÖT TALOUS 17.10.2018 17.10.2018 15:29 0

Sotkuinen asunto toi rikostuomion Helsingin vuokra-asunnossa asuneelle miehelle – Oikeus: Oli päivänselvää, että paperien päälle tippuva tupakka sytyttää tulipalon

Yleisvaaran tuottamuksesta tuomion saaneen miehen pitää maksaa yli 60000 euron vahingonkorvaukset.

<https://www.rakennuslehti.fi/kategoriat/kiinteistot/>



Lattialle sotkuisessa vuokra-asunnossa päätynyt palava tupakka tai useat tupakat sytyttivät tulipalon Etelä-Haagassa. Asunnossa asunut mies sai tilanteesta rikostuomion. Kuvituskuva. Kuva: Johannes Wiehn



Suomen Pelastusalan
Keskusjärjestö



Palokuorma!



1



2



3



4



5



6



Ilmoitusvelvollisuus ja huoli-ilmoitus

- Ilmoitusvelvollisuus on määrätty KOLMESSA laissa
 - sosiaalihuoltolaki 1301/2014, § 35
 - vanhuspalvelulaki 980/2012, § 25
 - pelastuslaki 2011, § 42.
- Ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia viranomaisia mahdollisesta vaitiolovelvollisuudesta riippumatta.
- **Huoli-ilmoituksen voi kuka tahansa.**
- Ilmoitus voidaan tehdä puhelimitse, sähköpostitse, postin kautta tai **internetistä saatavalla lomakkeella.**
- Sote-alalla hyvinvointialue kohtaiset toimintamallit, pelastustoimessa yhtenäinen ilmoitusmahdollisuus
 - <http://apps.pelastuslaitokset.fi/vaarailmoitus/>
 - Kiireellisissä tapauksissa aina puhelimitse!
- Kysy lisätietoja pelastuslaitokselta tai hyvinvointialueelta.

Hyödynnä Kodin turvallisuuden tarkistuslista

Turvallisuus syntyy yhteistyössä!

Muista, että turvallisuus syntyy yhteistyössä. Yhteistyössä voi tilannekohtaisesti olla mukana asukas, omaiset ja läheiset, kiinteistöhuolto, sosiaalitoimi ja diakoniatyö. Jokainen voi kehittää omaa turvallisuusosaamistaan, tunnistaa ja tunnustaa riskit ja omalta osaltaan ja yhteistyössä ehkäistä vaaratilanteita ja onnettomuuksia. Riskien tunnistamisessa kannattaa hyödyntää tarkistuslistaa.

Lisätietoa kodin, arjen ja asumisen turvallisuudesta saat oman alueesi sosiaalipalveluista ja pelastuslaitoksesta. Lisätietoja asumisen turvallisuudesta ja turvallisuuskoulutuksesta: www.spek.fi

Sähköisiä tiedonlähteitä:

Arjen ja asumisen turvallisuustietoa erityisryhmille:
www.spek.fi/OTE

Esteettömyyskartoitukset:
www.esteeton.fi

Kodinturvaopas:
www.kodinturvaopas.fi

Korjausneuvonta:
http://www.vtki.fi/fin/toimimme/korjausneuvonta/mita_korjausneuvonta_on/

Tietoa kotitapaturmista ja niiden ennaltaehkäisystä sekä tarkistuslistoja:
<http://www.kotitapaturma.fi/>

Turvallisuutta selkokielellä:
<https://selko.fi/aihe/turvallisuus/>



KODIN TURVALLISUUDEN TARKISTUSLISTA

Tarkista oman ja läheisesi kodin turvallisuudenperusasiat

Ajankohtaista

- Lainsäädännön muutos käynnissä, Pelastuslain uudistuksen toinen kierros (voimaan v. 2026)
- Vastuu palovaroittimen hankinnasta ja kunnossapidosta siirtyy asukkaalta taloyhtiölle, siirtymäaika käynnissä!
- Asukkaan tärkein tehtävä on (huolehtimisvelvollisuus) testata palovaroittimen toiminta ja ilmoittaa mahdollisista vioista viipymättä!

Lisätietoa

- Kotien paloturvallisuus: <https://www.spek.fi/turvallisuus/paloturvallisuus/>
- Nuorten varautumissivusto: <https://www.spek.fi/nuorten-varautumissivusto/>
- Erityisryhmien asumisturvallisuus: <https://www.spek.fi/turvallisuus/erityisryhmien-asumisturvallisuus/>
- Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastoja järjestelmästä (PRONTO)
Pelastustoimen taskutieto 2019-2023: [Pelastustoimen uusi taskutilasto on julkaistu – Pelastusopisto](#)

Muuta materiaalia mm:

- Varsinais-Suomen Muistiyhdistys: [Turvallisia vuosia muistiperheille](#)
- Varsinais-Suomen Kiinteistöliitto, [Ikä- ja muistiystävällinen taloyhtiö –hanke](#)
- Muistiliitto, [Muistiystävällinen asuminen](#)

**Anna ikääntyneen omalle
osallisuudelle tilaa
niin pitkään kuin siivet
kantavat!**

Mutta muista tukea tarpeen mukaan😊

Kiitos

outi.ronkainen@spek.fi

Turvallisen joulun muistilista 😊

- Käytä ulkovaloina vain ulkokäyttöön tarkoitettu valoja!
- Älä tee jatkojohto virityksiä!
- Korvaisiko led-kynttilä oikean kynttilän sisätiloissa?
- Vältä jouluasetelmia, joissa on kynttilöitä. Polta kynttilöitä aina vain niille tarkoitetuilla alustoilla turvallisuuden takaamiseksi!
- Huomioi ulkotulien kanssa riittävä etäisyys rakennuksista ja varmista sammutus!
- Käytä ruuanlaiton apuna muistutusta/ hälytyksiä, älä jätä ruokia uuniin tai hellalle valvomatta!
- Pyri keskittymään ruuanlaittoon (kaikessa rauhassa).
- Jos vietät joulua pois kotoa, missä osoitteessa olette?
- Onko tupa täynnä joulunvieraita? Varmista kenkävuoresta vapaa eteinen ja esteettömät poistumistiet!



Hyvää joulua!